

Roman Andrzejewski
Z-ca Dyrektora Izby Celnej w Poznaniu

Ireneusz Fechner
Instytut Logistyki i Magazynowania

Wolny Obszar Celny jako punkt węzłowy międzynarodowych sieci logistycznych

W cyklu artykułów, które będą publikowane w kolejnych wydaniach „Logistyki”, autorzy przedstawiają aktualną sytuację związaną z funkcjonowaniem w Polsce Wolnych Obszarów Celnych i ich związku z działalnością logistyczną. Zwracają uwagę na utracone szanse zwiększenia ilości pracy logistycznej wynikające z aktualnego stanu prawnego w zakresie poboru cła i podatku VAT, a także wskazują możliwości poprawy i potencjalne korzyści dla przedsiębiorstw i gospodarki.

W dyskusjach na temat planowania budowy sieci centrów logistycznych pomijany jest interesujący wątek możliwości wykorzystania wolnych obszarów celnych jako elementu organizacyjnego, umożliwiającego przechwytywanie strumieni towarów przepływających w międzynarodowych sieciach logistycznych i wykonywanie na towarach – podczas

przystanku w ich wędrówce od dostawców do odbiorców – rozlicznych operacji logistycznych, z wykorzystaniem infrastruktury jaką dysponują centra logistyczne oraz potencjału prowadzących działalność na ich terenie operatorów logistycznych. Wolne Obszary Celne mogą być szansą dla realizacji planów budowy w Polsce centrów logistycznych. Mogą być, ale czy są?

Definicja Wolnego Obszaru Celnego:

Wolny Obszar Celny (WOC) jest to wydzielona część obszaru celnego, na terenie którego podmioty gospodarcze krajowe i zagraniczne mogą prowadzić działalność produkcyjną i handlową, korzystając z systemu zaniechania poboru cła i podatku.

Zalety Wolnego Obszaru Celnego¹

Wolny Obszar Celny jest miejscem,

w którym odbywają się typowe dla logistyki procesy składowania, magazynowania, pakowania, konsolidacji i dekonsolidacji towarów przeznaczonych dla odbiorców zagranicznych lub sprowadzonych przez importerów na potrzeby krajowe. Składowanie towarów w WOC oraz dokonywanie na nich operacji przetwarzania, uszlachetniania i operacji logistycznych wiąże się z szeregiem istotnych korzyści handlowych.

Korzyści administracyjne:

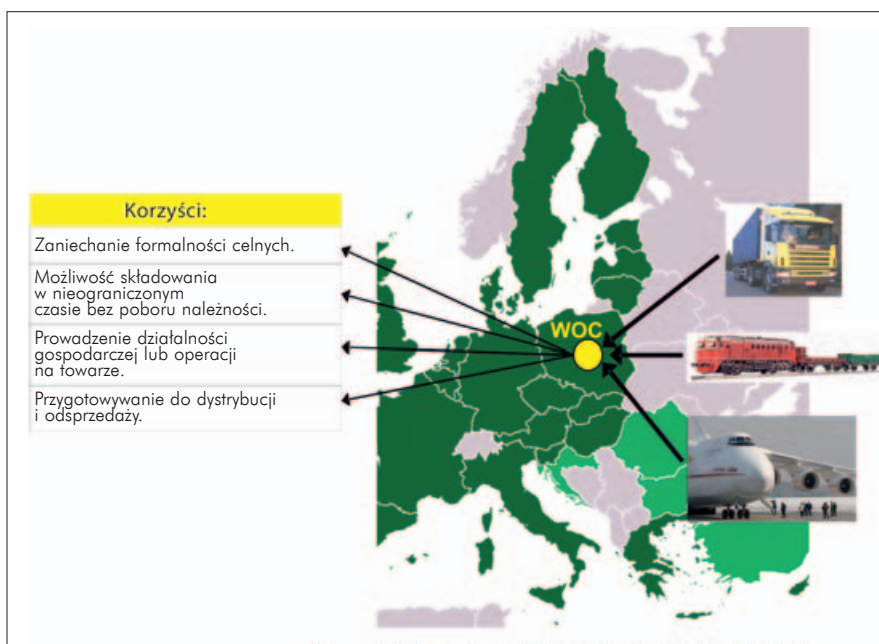
- Towary dostarczane z zagranicy do WOC i z WOC za granicę są wolne od wszelkich pozwoleń na ich obrót
- W WOC nie stosuje się środków polityki handlowej. Zatem nie obowiązują tam zakazy i ograniczenia, a także niektóre zagadnienia kontroli pozataryfowej, tj. sanitarnej, fitosanitarnej itp.

Korzyści ekonomiczne:

- Towary sprowadzane z zagranicy do WOC nie podlegają opłatom cła i podatków
- Należności celne pobierane są dopiero w chwili, gdy towar wyprowadzany jest z magazynów i przeznaczony jest na obszar celny Unii Europejskiej.

Korzyści organizacyjne:

- Możliwe jest wprowadzanie i wyprowadzanie oraz reglamentacja towaru partiami, co daje duże korzyści firmom prowadzącym dystrybucję swych towarów na rynku polskim i rynkach krajów ościennych – możliwość składowania towaru jest nieograniczona w czasie
- Towar może być przyjęty do składowania jedynie na podstawie faktury pro-forma, a i ta nie jest wymagana gdy towar nie podlega formalnościom celnym.

Rys. 1. Ogólne korzyści z wykorzystania Wolnego Obszaru Celnego do prowadzenia działalności gospodarczej

¹ www.woc.mszczonow.pl

Tab. 1. Porównanie Wolnego Obszaru Celnego ze Składem Celnym Źródło: Opracowanie własne

Cecha	Wolny Obszar Celnym	Skład Celnym
Uprawnienia służb celnych do kontroli i sprawowania dozoru celnego	Na granicach.	Wewnątrz (cała powierzchnia i zdeponowane na niej towary).
Powierzchnia	Grunty o powierzchni od kilku do kilkudziesięciu hektarów oraz budynki i budowle.	Powierzchnie magazynowe od kilkudziesięciu do kilku tysięcy m ² (nie ma formalnych ograniczeń co do wielkości).
Dopuszczalne czynności	Przechowywanie towarów oraz operacje na towarach: produkcyjne, handlowe i usługowe.	Tylko przechowywanie towarów.
Formalności celne	Możliwość rezygnacji ze zgłoszenia celnego na dokumencie SAD.	Obrót towarowy z udziałem składu celnego musi zachodzić poprzez zgłoszenie celne SAD.
Ulgi podatkowe	Możliwość zaniechania poboru podatku VAT ³ (ale nie w Polsce).	Możliwość zaniechania poboru podatku VAT dopiero rozważana przez ustawodawcę
Ułatwienia celne	Nie powstaje obowiązek pieniężny. Nie ma wymogu składania zabezpieczeń majątkowych. Nie stosuje się środków polityki handlowej. Nie zachodzi potrzeba uzyskiwania niektórych zezwoleń administracyjnych.	Poza zawieszeniem poboru cła i podatku pozostałe elementy fiskalizmu i biurokracji mogą występować - jest to uzależnione od specyfiki towaru i wiarygodności podmiotu korzystającego ze składu celnego lub prowadzącego skład celny.
Podstawa prowadzenia działalności.	Rozporządzenie Ministra Finansów.	Zezwolenie Dyrektora Izby Celnej.

Korzyści związane ze składowaniem towarów:

- Firmy zagraniczne, nawet nie zarejestrowane w Polsce, w tym również podmioty z krajów trzecich, mogą składować swoje towary w WOC
- Złożenie towaru w magazynach na terenie WOC nie wymaga zgody urzędu celnego oraz zabezpieczenia należności celnych na okres składowania
- Składowanie towaru w WOC nie polega żadnym ograniczeniem czasowym².

Korzyści związane z przetwarzaniem towarów:

- Towary wprowadzone do WOC z obszaru poza wspólnotowego przez przedsiębiorcę z Unii Europejskiej można – po uzyskaniu pozwolenia na korzystanie z gospodarczej procedury celnej – poddawać przetwarzaniu pod kontrolą celną bez ograniczeń ilościowych i opłat celno – podatkowych. Dotyczy to również operacji typu obróbka, montaż oraz naprawa składająca się na po-

jęcie uszlachetniania, gdzie dodatkowo nie jest wymagane złożenie zabezpieczenia celnego. Możliwość ta nie jest dostępna dla przedsiębiorców spoza UE.

Komentarz:

Gdy operacje te będą miały postać

prostyh czynności, takich jak: konfekcjonowanie, suszenie, wietrzenie, itp. (vide zał. nr 72 do rozporządzenia EWG nr 2454/93), zwanych czynnościami zwyczajowymi mającymi na celu poprawę jakości i wyglądu towaru, przygotowanie go do odsprzedaży czy dystrybucji, wspomniane pozwolenie i pozostałe rygory nie są wymagane.

Wolne Obszary Celne są często mylone ze składami celnymi, których działalność odbywa się na innych zasadach (patrz tab. 1).

Korzyści z istnienia WOC dla ich właścicieli, użytkowników i sektora publicznego

Korzyści dla właścicieli:

- Dochody z dzierżaw oraz wynajmu gruntów i obiektów firmom produkcyjnym, handlowym i usługowym
- Dochody z działalności usługowej.

Korzyści dla użytkowników:

- Oszczędności kosztów z tytułu odstąpienia od poboru należności celnych i sposobu rozliczania podatku VAT
- Redukcja pracochłonności wynika-

Tab. 2. Porównanie Wolnego Obszaru Celnego ze Składem Celnym Źródło: Opracowanie własne

Zarządzający	Wolny Obszar Celnym	Adres
Przedsiębiorstwo Państwowe Porty Lotnicze	Wolny Obszar Celnym na terenie Międzynarodowego Portu Lotniczego Warszawa - Okęcie	ul. Żwirki i Wigury 1 00-906 Warszawa tel. (022) 650-11-11
Gmina Gliwice ⁵	Wolny Obszar Celnym w Gliwicach	ul. Zwycięstwa 21 44-100 Gliwice tel. (032) 231-30-41 email: woc@woc.gliwice.pl www.woc.gliwice.pl
Gmina Terespol	Wolny Obszar Celnym w Małaszewiczach w gminie Terespol	ul. Wojska Polskiego 47 21-550 Terespol tel. (083) 375-20-24
Zarząd Portu Szczecin - Świnoujście SA	Wolny Obszar Celnym w Szczecinie	ul. Bytomska 7 70-603 Szczecin tel. (091) 430-83-08 www.port.szczecin.pl
Przedsiębiorstwo Portowe "ODRAPORT" Spółka z o.o.	Wolny Obszar w Świnoujściu	ul. Jana Sołtana 1 72-602 Świnoujście tel. (091) 321-65-11
"Zarząd Portu Gdańsk" SA	Wolny Obszar Celnym w Gdańsku	ul. Zamknięta 18 80-955 Gdańsk Nowy Port tel. (058) 343-94-17 email: biuro.woc@portgdansk.pl www.portgdansk.pl
Centrum Wzrostowe Wschód-Zachód Sp. z o.o. z siedzibą w Mszczonowie	Wolny Obszar Celnym w Mszczonowie	ul. Fabryczna 6/10, Mszczonów

² Operatorzy WOC wskazują na występujące patologie związane z nieograniczonym czasem składowania. Firmy wykorzystują WOC do sprowadzenia towarów niskiej wartości, które po sprzedaży innej firmie są pozostawiane na jego terenie. Pozbycie się takich towarów (porzuconych lub pozostawionych) jest bardzo kłopotliwe i kosztowne. Należy jednak podkreślić, że zdarza się to również w innych miejscach np. poczta, lotnisko itp. Jest na to remedium. Należałoby się zabezpieczać klauzulami ochronnymi w umowach składu lub żądać innych poręczeń majątkowych, zwłaszcza od nieznanymi firm.

³ Sprzedaż towaru krajowego na zaopatrzenie WOC jest zwolniona od podatku. Powyższe zaniechanie dotyczy wyprawdania towarów nieuniijnych.

jąca z zaniechania formalności celnych na terenie WOC⁴

- Możliwość gospodarczego wykorzystania towaru niewspółnotowego przed obłożeniem go cłem. Dopuszcza się też udział w tym przedsięwzięciu towarów krajowych
- Możliwość występowania WOC jako magazynu składowania dla wszystkich rodzajów towaru.

Korzyści dla sektora publicznego:

- Dochody z podatku od działalności gospodarczej / usług składowania i przygotowania do dystrybucji oraz prac magazynowych i transportowych
- Wpływ na rozwój działalności gospodarczej i aktywizacja otoczenia gospodarczego
- Napływ inwestycji.

W tab. 2 pokazano zarejestrowane w Polsce Wolne Obszary Celne. Natomiast w tab. 3 przedstawiono dane dotyczące ich potencjału operacyjnego.

Korzyści z prowadzenia działalności gospodarczej na terenie Wolnego Obszaru Celnego lub współpracy z WOC mogą podlegać innym podziałom, a ich beneficjentami są różne podmioty gospodarcze, w zależności

Tab. 3. Podstawowe dane o Wolnych Obszarach Celnym w Polsce

WOC	Lokalizacja	Powierzchnia /m ² /	Magazyny /m ² /	Place składowe /m ² /	Biura /m ² /
Warszawa-Okęcie	Port lotniczy				
Gliwice	Śląskie Centrum Logistyki SA	476 000*	14 000	Tak/brak danych**	2 400
Terespol	Małaszewicze	1 660 000		10 000***	Tak/brak danych
Szczecin	Port Szczecin	114 700	24 200	60 000	Tak/brak danych
Świnoujście	Port Świnoujście	500 000****	3 000****		
Gdańsk	Port Gdański	335 000	38 553	54 283	Tak/brak danych
Mszczonów	Miasto	31 000	11 000	Tak/ brak danych	Tak/brak danych

* wraz z istniejącą bazą materiałną portu śródlądowego w Gliwicach (www.scl.com.pl)

** place składowe posiadają pojemność 200 000 ton

*** tory normalne i szerokie o dł. 7,5 km

**** www.zachpomorskie.pl

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów informacyjnych i stron internetowych Wolnych Obszarów Celnym oraz jednostek samorządu terytorialnego, na terenie których funkcjonują WOC.

od takich czynników jak:

- kierunek obrotu – przywóz, lub wywóz towarów
- status towaru – wspólnotowy lub nie wspólnotowy
- siedziba firmy sprowadzającej lub eksportującej towary.

Aktualnie wielu z wymienionych korzyści nie można skonsumentować,

ponieważ polskim wolnym obszarom celnym brakuje wsparcia legislacyjnego, które uczyniłoby je konkurencyjnymi w stosunku do wolnych obszarów celnym w innych państwach należących do Unii Europejskiej⁶. Ponadto polskim wolnym obszarom celnym brakuje odpowiedniej i dobrze ukierunkowanej promocji.

⁴ Prezes Śląskiego Centrum Logistyki SA, które zawiaduje Wolnym Obszarem Celnym, w rozmowie z autorami zwrócił uwagę, że wspomniana pracochłonność jest mniejsza w przypadku tzw. WOC granicznych, natomiast w WOC wewnątrz krajów UE, jak np. w Gliwicach, formalności związanych z wprowadzeniem towaru na teren WOC jest więcej, niż w przypadku normalnej procedury dopuszczenia do obrotu. Inni operatorzy podkreślają, że nie tyle chodzi o pracochłonność, co o długi czas dokonywania odpraw celnych. Jest to jednak element schyłkowy i z uwagi na nowo kreowany image służby celnej, wejście Polski do UE oraz zagrożenie utratą pracy przez celników z tytułu zmniejszenia się ilości odpraw celnych, takie praktyki będą występowały coraz rzadziej. Zatem skrócenie w/w parametru czasu powinno stanowić tu właściwe antidotum, prowadzące do ustania zgłoszonych w tej materii wątpliwości. Ponadto wprowadzenie elektronicznego zgłoszenia w procedurze tranzytu, pod którą towar się przemieszcza z granicy do WOC, poprawia i eliminuje mogące zachodzić w tym zakresie opóźnienia.

⁵ Zarządzającym Wolnym Obszarem Celnym jest Śląskie Centrum Logistyki SA

⁶ Poruszane problemy zostaną omówione w kolejnych artykułach.